

RECENZII

VASILIE POPP, Disertație despre tipografiile românești în Transilvania și învecinatele țări de la începutul lor până la vremile noastre, Sibiu, 1838, studiu introductiv, ediție, note, rezumat și indice de Eva Mârza și Iacob Mârza, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1995, 225 pagini și 16 ilustrații

În bibliografia românească, cu referire îndeosebi, la istoria cărții și a tiparului românesc, s-a înscris reeditarea „Disertației despre tipografiile românești” a lui Vasilie Popp (tipărită mai întâi la Sibiu în anul 1838) cu studiu introductiv, ediție, note, rezumat și indice, de Eva Mârza și Iacob Mârza, carte apărută la Editura Dacia din Cluj-Napoca, în anul 1995.

Prin reparația tipografică a „Disertației”, cu noi, multiple și documentate informații referitoare la viața și activitatea lui Vasilie Popp, așezate în paginile care devansează reeditarea propriu-zisă, Eva și Iacob Mârza au reușit restituirea unui nume și a unei scrieri, dând astfel, o carte de referință în istoria culturii noastre, așa încât specialiștii în domeniu, dar și cei interesați de partea culturii noastre vechi, găsesc în documentata carte tipărită în urmă cu doi ani, informațiile căutate privind epoca culturală în care a activat medicul, folcloristul și bibliograful Vasilie Popp.

Încadrat „la granița dintre iluminism și romantism” Vasilie Popp, prin preocupările sale științifice și culturale, prin formația sa spirituală atinge „enciclopedismul Luminilor românești” interferat cu ideile „romantismului, restaurației și liberalismului”.

Temeinic și logic structurat, cartea potrivește comentariile, studiul critic, pe gustul și cerințele oricărui cercetător avizat.

Primele file cuprind „Studiu introductiv” și „Istoriografia”, capitole care relevă locul și rolul lui Vasilie Popp în istoria culturii noastre, nume de oameni de cultură care au abordat din punct de vedere istoriografic activitatea „polihistoricului”, trecând în revistă aproximativ, cele 20 de personalități culturale, care prin scrierile lor și-au adus contribuția la cunoașterea lui Vasile Popp în plinitudinea activității sale, menționându-i printre aceștia pe Timotei Cipariu, George Barițiu, Ioan Mușlea, Nicolae Iorga, Pompiliu Teodor.

Cartea are ca punct de plecare reeditarea „analizată” a „Disertației despre tipografiile românești” a lui Vasilie Popp, dar capitolele premergătoare acestui catalog de carte veche, capăt de pornire a monumentalei „Bibliografii românești vechi” a lui Ioan Bianu și Nerva Hodoș (București, 1903-1911), ne fac cunoscut, prin competențele studii și conținutul elevat al redării lor, aspecte noi și diverse ale vieții și activității învățatului, Vasilie Popp.

După incursiunea în istoriografia națională asupra autorului „Disertației”, capitolul „Cadrul politic și cultural” aduce pe prim plan direcțiile politice și culturale în care a fost concepută și elaborată opera lui Vasilie Popp.

Capitolul cel mai extins este dedicat „Vieții și activității” lui Vasilie Popp, parte a cărții în care ne sunt puse la îndemână, pe baza documentelor de arhivă, date despre studiile gimnaziale și universitare parcurse de Vasilie Popp, despre activitatea sa reformatoare în domeniul medicinei, aspecte ale activității sale culturale și politice, despre preocupările sale lingvistice, filosofice și mai aflăm noutăți despre valoroasa bibliotecă personală a acestui cărturar din secolul al XIX-lea.

Urmează capitolul „Opera”, în care se evidențiază scrierile diverse sub aspect tematic aparținătoare lui Vasilie Popp și sunt redate detaliat împrejurările apariției scrierilor lui, se opinează critic apoi, asupra importanței lor în epocă și influența răsfrantă asupra scrierilor de mai târziu, suntem în cunoștința de nume de oameni din cultura vremii care l-au influențat pe cel care nu s-a ocupat numai de cartea veche românească, ci s-a remarcat și ca un bun colaborator al periodicelor timpului și un conștiințios semnatar de epistole, așa încât se adeverească aprecierile lui Timotei Cipariu referitoare la Vasilie Popp ca fiind „Românul cel mai învățat întru-mpărăția noastră”.

Documentatul studiu, pe cele 24 de file, al „Disertației despre tipografiile românești” următorul capitol al cărții, răsplătește atât strădania autorilor cât și curiozitatea celor care caută date inedite despre scrierile de altădată. Studiarea și comentarea critică paralelă a dosarului cu „Însemnări în legătură cu tipăriturile românești”, a fișelor de lucru, a textului manuscris și tipărit al lui Vasilie Popp, a dus la constatarea că metoda de cercetare a lui Vasilie Popp a fost științifică, sistematică și modernă pentru acel timp.

„Dedicația” și „Prefața”, „Disertației” rămân o pledoarie pentru unitatea noastră națională izbândită prin cultură.

Făcând o cercetare detaliată asupra „Disertației”, Eva și Iacob Mârza s-au oprit la menționarea surselor documentare ale autorului, la informațiile despre officinele tipografice, la mesajul bibliografic al „Disertației”, la structurarea „opusculului” și ne-au semnalat atenția acordată de Vasilie Popp secolului al XVII-lea, depășind aspectul tipografic, dar nu cu aceeași rigurozitate au fost prezentate și secolele al XVIII-lea și prima jumătate al secolului al XIX-lea.

„Raportată la anume context național, politic și cultural în care a evoluat societatea românească din Transilvania în „Vormărz”, „Disertația” lui Vasilie Popp este o contribuție bibliografică de netăgăduit, notează Eva și Iacob Mârza, opinie pe care reușesc să o împărtășească cu eficiență și celor care parcurg cartea de la început până la fila cea din urmă.

În „Nota asupra ediției” autorii, soții Eva și Iacob Mârza, își mărturisesc efortul depus pentru realizarea acestei tipărituri, neomițând să aducă mulțumiri celor care i-au „sfătuit”.

Volumul recenzat acum, reeditează în partea a doua a cuprinsului său „Disertație despre tipografiile românești din Transilvania și învecinatele țări de la începutul lor până la vremile noastre” scrisă de Vasilie Popp și tipărită la Sibiu în anul 1838 (cu redarea paginii de titlu în original), Notele lui Vasilie Popp, Prefație, Notele editorilor, Dedicatie, Prefație și se încheie cu rezumatul cărții în limba germană, indice selectiv de persoane, Cuprins și 16 ilustrații.

Prin înalta ținută științifică și prin stilul cu veridice valențe literare, cartea aceasta, cu prima sa parte, care poate fi socotită un studiu monografic, completează reeditarea „Disertației despre tipografiile românești”, situându-l pe Vasilie Popp în galeria intelectualilor de elită ai vremii sale, iar Eva și Iacob Mârza și de această dată își îndreptătesc locul de prestigiu printre cercetătorii contemporani în domeniul cărții vechi.

Maria Basarab

ADRIANA MITU, Din vechile cărți de înțelepciune la români, cugetările lui oxenstiern secolul XVIII, Editura atos, București, 1996, 223 p.

O carte de referință în Bibliografia cărților noastre vechi și-a căpătat locul de frunte grație cercetătoarei Adriana Mitu, căreia i-a fost tipărită la Editura ATOS, București, 1996, laborioasa lucrare „Din vechile cărți de înțelepciune la români. Cugetările lui Oxenstiern, secolul XVIII”.

Semnul prețurii, cum se cuvine, al acestei cărți ne este dat încă de aprecierile reputatului academician Virgil Cândea, care a semnat „Prefața” cărții.